

DA DET KONGELIGE BIBLIOTEK
VAR I FARE UNDER CHRISTIANSBORG
SLOTS BRAND

AF H. C. BRUUNS OPTEGNELSER VED SVEND DAHL

I sin Beretning om Det kongelige Bibliotek for Finansaaret 1884-85 (Aarsberetninger og Meddelelser fra det store kongelige Bibliothek Bd. 3, S. CCLV-CCLIX) har den daværende Overbibliotekar — eller Bibliotekar, som det dengang endnu hed — CHR. BRUUN offentliggjort det væsentligste af den Indberetning, han havde afgivet til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet om Tilstandene i Biblioteket under Christiansborg Slots Brand d. 3.-4. Oktober 1884. Som naturligt for et saadant officielt Dokument er Fremstillingen holdt i en nøgtern Stil og uden synderlige Spor af Bruuns stærke Temperament. Adskilligt mere levende og dramatisk er den Skildring, som Bruuns Søn, den senere Dommer H. C. Bruun, der dengang var stud. jur., har givet i et Manuskript om Faderens Liv, og som dels er bygget paa den nævnte Indberetning, dels paa en Række Dagbogsoptegnelser, han havde foretaget, efter at han sammen med Faderen havde opholdt sig i Biblioteket under Branden.

Denne Skildring, som velvilligst gennem Bibliotekar Carl Dumreicher er stillet til „Bogvennen“s Raadighed af Frk. Eva Burman Bruun, lyder — med nogle ubetydelige Rettelser — som følger:

„Fredag den 3. Oktober om Eftermiddagen Kl. 4½ vilde Bruun som sædvanlig forlade Biblioteket for at gaa hjem og spise til Middag. Da han kom ned i Forhallen, traf han Portneren Svendsens Hustru, som fortalte, at der var Ildløs paa Christiansborg Slot. Han gik derfor op i Biblioteket, hvor han var alene, — Personalet var forlængst gaaet — samlede i en Fart nogle meget vigtige Haandskrifter sam-

men og lagde dem paa Bordet i Kontoret, derefter gik han sammen med Portneren for at paase, at alle Jærndøre blev lukkede.

Paa dette Tidspunkt var det umuligt at tænke sig, at den lille Ildløs hurtig skulde faa et saa mægtigt Omfang, og saa skyndte han sig hjem for at faa noget at spise. I Hjemmet undrede man sig over, hvor Faderen blev af, og da han noget over Kl. 5 kom hjem og Maden stod paa Bordet, kunde Familien paa hans alvorlige Ansigt strax se, at der var sket noget usædvanligt. Han sagde til sin Søn om hurtig at gaa hen til Underbibliotekar Vahl i Dannebrogsgade No. 14 og sige, at han snarest skulde komme ind paa Biblioteket, thi „Christiansborg Slot brænder“. Sønnen løb hurtig til Vahl og forrettede sit Ærinde til ham, som blev truffet paa Gaden; han skulde netop i Kasino med en Datter, som græd sine modige Taarer over den forstyrrede Plan. Endnu gik alt sin vante Gang paa Gaderne paa Vesterbro, og man mærkede intet til, at man en Time efter over hele Byen kunde se, at Slottet brændte. Ungdommen i Bruuns Hjem styrtede op paa Loftet, og gennem et Tagvindu kunde Brandskæret tydelig ses. Bruun gik hen paa Telefonstationen, som var paa Vesterbro omtrent ligeoverfor Skydebanen, og sendte et Telefontelegram¹ til hele Bibliotekets Personale om strax at møde.

Derefter gik Bruun med sin Søn ind til Biblioteket. Mange Mennesker var allerede kommen sammen, men Politi spærrede paa Broerne over Kanalen Adgang for uvedkommende. Situationen havde imidlertid ganske forandret sig; hvor Bruun tidligere kun havde set Røg, saa han nu Flammer, Slotsfløjen ligeoverfor Biblioteket stod i lys Lue; fra dennes store Sal kunde man se Glasprismerne i Ridder-salens Lysekroner spille i Luerne, men snart styrtede de ned. I Bibliotekssalen traf Bruun strax Vahl, som meddelte, at Vandslangerne var skruet fast og rullet ud; flere af Personalet var kommen, inden Telefontelegrammet havde naaet dem. Med Rette frygtede man, at Ilden skulde udbrede sig til Biblioteket, og hvad saa? Flere af Personalet

¹ Man udfyldte og afleverede en Blanket, hvis Indhold blev telefoneret til andre Telefonstationer, hvorfra Bud bragte Telefonmeddelelsen videre til de paagældende.

var ganske vilde, og mærkelige Planer fremførtes, saaledes vilde A. C. Larsen kaste alle Bøger ud af Vinduerne.

Ilden bredte sig mere og mere, men heldigvis bar Vinden fra² og over mod Thorvaldsens Museum, for hvilket Frygten voxede fra Time til Time, og for hvis Redning der udfoldedes et energisk Arbejde. Rundtomkring var mange Mennesker, som gerne vilde hjælpe, i Vildrede med, hvad de skulde gøre, men snart kom der mere Ro, idet man indsaa, at den første og vigtigste Betingelse var, at alle bevarede Ro og Aandsnærværelse. Foreløbig var der ikke noget at gøre i Biblioteket; dog flyttede man Bøgerne i Forbindelsesbygningen med Slottet over i Bibliotekssalen ud til Tøjhusgade. Alle danske Palæotyper (indtil 1550) blev bragt fra 2. Sal til Kontoret, for at man om nødvendigt hurtigt kunde føre dem bort. Fra Tøjhuset kom efterhaanden Officerer og Mandskab til Assistance. I den store Sal og Etagen ovenover posteredes Vagter under Løjtnanterne Boje og Kraul for at iagttage, om nogen Rude skulde springe ved Heden, hvilket dog ikke skete. Paa Loftet posteredes en Underofficer med 18 Mand. En stor Del Mandskab blev holdt i Beredskab, Sække bragtes til Veje, og 18 af dem blev strax fyldte med værdifulde Haandskrifter, sjældne Bøger og med Svend Grundtvigs haandskrevne Samlinger af danske Folkeviser.

Fra Mellembygningen lød Efterretningerne efterhaanden mere truende, og saa kom der fra Brandvæsenet Bud om, at Lokalet maatte rømmes fuldstændig. I denne Mellembygning var der i 1841 lagt en Gang ind med Bindingsværks Skillevæg, der førte fra Slottet til Hofboligerne og Hofteatret; denne Gang, som havde Jærndøre i Slotsmuren, var taget i Brug af Rigsdagen. Det kom an paa at holde Ilden borte fra denne Gang og hele Mellembygningen; 22 Mand blev kommanderet derop, og i 1¼ Time blev hele den danske Avislitteratur baaret bort til Salen ud imod Tøjhusgade. Flere Soldater begyndte med at bære 3 Bind, hvilket hurtigt reduceredes til 2 og saa til 1 Bind,

² I en Skildring, som Bibliotekar Dr. *Emil Gigas* har givet i Berlingske Tidende 6. Okt. (Aften) 1909 („Et Par Minder fra Slotsbranden 1884“) siges dog, at Vinden i Begyndelsen blæste over mod Biblioteket og først senere slog om, saa at Slotskirken og Thorvaldsens Museum blev særlig stærkt truet. (Udg. Anm.)

og Mændene svedte rigtig godt. Det var et utroligt Arbejde, her blev udrettet, ialt blev c. 7000 Bind, mange umaadelig tunge, ført bort.

Brandvæsenet var stadig meget bange for denne Bygning med det meget Træværk, og snart kom der Bud om, at alle Reoler i Mellembygningen skulde fjernes; med Overbibliotekarens Tilladelse hentede Artillerister Økser, Brækjærn o. l. i Tøjhuset, og med ligefrem rasende Energi huggede de unge Mænd Reolerne løs og kastede dem gennem Vinduerne ud paa Gaden. Samtidig førtes de 18 Sække over i Tøjhuset, ligeledes det haandskrevne Katalog paa 65 Foliobind over den danske Samling.

Mellem Kl. 10 og 11 kom der kort efter hinanden 2 Artillerioficere og meldte, at Modstanden mod Ilden var brudt; skulde noget frelses, maatte man strax tage fat paa Bortflytning. Soldater, Civile og Matroser kom til, fik Favnen fuld af Bøger, bl. a. Reformationens Skrifter, og bar dem ned i Tøjhuset, men efterhaanden udeblev de fleste af disse Hjælpere; de kom sammen med en anden Strøm, som førte dem ind i Geheimearkivet. Bruun havde sendt alle de ledige Sække op paa anden Sal, for at den Hjelmstjerne-Rosencroneske Samling kunde blive fjærnet; nu gik der Bud op til Bibliotekets Personale om at føre denne Samling bort saavel som de indiske Haandskrifter; disse Sager pakkedes ned i Sække, og en ny Strøm af Artillerister bragte dem ad Vindeltrappen ned i Forstuen i Geheimearkivet, hvorfra de let kunde komme ud af Huset. Moths danske Ordbog fremhævedes som en Samling, der burde frelses; af det Müllerske Pinakotek blev de første Bind førte bort.

Bruun havde givet sin Søn Ordre til at holde Vagt i Tøjhuset; den ene Afdeling Soldater kom efter den anden med de uskatterlige Værker, hvis Værdi de ikke havde den mindste Forestilling om. Alt blev lagt paa Gulvet, paa Kanoner og hvor det ellers kunde ske. De mægtige Lokaler blev oplyst af nogle faa Staldlygter, som kun bragte et døsigt Skær over de nærmeste Omgivelser. Fra Geheimearkivet bragtes den originale Kongelov og den originale Grundlov, som laa ganske upaaagtede paa en Kanon. Medens Bruuns Søn et Øjeblik var ganske ene i det store Rum, hvortil Brandallarmen kun lidt havde

Slotsbranden, set fra Ridebanen Kl. ca. 7 om Aftenen. Tegning af Knud Gamborg i Illustreret Tidende 12. December 1884. Til højre ses Forbindelsesbygningen mellem Slottet og Biblioteket.

forplantet sig, hørtes et forfærdeligt Brag; det lød som et voldsomt Tordenskrald, Lyden rullede frem og tilbage under de gamle Hvælvinger, de gamle Rustninger klirrede, Vaabnene raslede. Hyggeligt var det ikke, kun et Øjeblik varede det, man maatte først tro, at hele Biblioteket var styrtet sammen. Snart kom en Afdeling Soldater med Bøger, rolige som altid, som om intet var sket, men alvorlige og tavse; paa Spørgsmaal om, hvad der var sket, kunde de ikke give noget Svar. Efter at Sønnen havde holdt Vagt en Times Tid i Tøjhuset, blev han endelig afløst, og da han kom over i Biblioteket, fik han Oplysning om Aarsagen til Braget: man vilde sprænge Forbindelsesbygningen fra Slottet til Slotskirken.

I stor Spænding spejdede Bruun fra den store Sal over imod Mellembygningen under Forventning om at se Vinduerne oplyst af Flammerne, men de vedbleve at være mørke. Saa kom der Bud om, at Fa-

ren var overstaaet, Ilden i Slottet var sunket ned til de lavere Etager, men Faren havde været stor; een Gang var Luerne inde fra Slottet slaaet igennem Jærndøren, som var aabnet, for at Brandmændene kunde sprøjte ned i Flammehavet, og havde antændt Træværket i Loftet i Forbindelsesbygningen, men Gløderne blev hurtig slukkede af 4 raske Brandmænd, som havde det farlige, men umaadeligt vigtige Hverv at holde Ilden borte fra denne farefulde Bygning. Endnu en Gang senere slog Luerne paa samme Maade ind i den nævnte Bygning og satte en mørk Plet paa Loftet, men atter lykkedes det Brandmændene at faa Bugt med Ilden. Omtrent Kl. 1 om Natten var Bindingsværks-Muren dog endnu i en Afstand af 30 Alen fra Dørene i Slottets Mur varm.

Langt ud paa Natten var Bruun og hans Søn inde i Forbindelsesbygningen og saa, hvorledes Luerne havde sværtet Loftet paa to Steder; med berettiget Stolthed sagde en Brandmand: „I Nat har vi to Gange reddet Biblioteket“. Det var et underligt betagende og storslaaet Syn at staa i Nærheden af de oplukkede Jærndøre og gennem Aabningen se ind i det mægtige Baal inde i Slottet. Underligt er det, at i Datidens og senere Beretninger om Slotsbranden er det — saavidt vides — intetsteds omtalt, hvor farefuld Situationen den Nat 2 Gange havde været for Biblioteket.

Da den værste Fare var overstaaet, faldt der Ro over Mandskabet; mange trætte Soldater lagde sig paa Gulvet og sov ganske ubekymret om Branden. Hen paa Natten sendte Bruun Bud efter nogle Ankre Øl, som lagdes paa Vindeltrappen, nogle faa Glas tilvebragtes, og *meget* hurtig fik Soldaterne noget af deres Tørst slukket. Personalet forblev samlet til Kl. 1½; saa skiltes man, og efter Konference med Brandvæsnet og Overbibliotekaren permitterede Kaptajn P. G. Ramm Artilleristerne. I denne Nat havde der i Biblioteket hersket en alvorsfuld Ro over alle; man vidste, hvor lidet Personalet og alle, som var samlet i Biblioteksbygningen, havde kunnet udrette til Redning, hvis . . . Der herskede Resignation.

Natten var dog ikke blottet for snurrige Situationer. Medens Bruun og hans Søn fyldte nogle Sække med Svend Grundtvigs Sam-

ling, kom en fremmed Herre hen i Døren; da han stod i Skygge, spurgte Bruun „Hvem er det?“ Den Fremmede svarede ganske rolig: „De kender mig nok“, hvortil Bruun bemærkede: „Nej, jeg kender Dem ikke“ (Bruun var jo meget nærsynet, og Lokalet var kun oplyst af et Par Lygter og Genskin fra Flammer). Manden svarede „Jo, det gør De dog nok, jeg er Kultusminister Scavenius“. Det var første Gang og vistnok ogsaa sidste, at Biblioteket havde Besøg af sin højeste Embedsmand (Kammerherre Jakob Scavenius født 1838, død 1915, Kultusminister 1880-91). Naa, det er nok ikke den eneste Kultusminister, som har kendt meget lidt til Biblioteket. Men dette kendte Brandvæsnet nu heller ikke meget til, hvilket fremgaar af følgende: Ud paa Natten var der i den store Sal kommen en yngre Brandofficer, som spurgte Bruuns Søn, hvorledes han kunde komme ud, da han ikke kendte det mindste til Bygningen.

Noget senere kom en ung Officer, hvis Dragt saa meget medtaget ud, og hvis Sabel næsten var knækket. Paa et forundret Spørgsmaal fortalte han, at han havde været ovre i Slottet, pludselig blev han indhyllet i Røgmasser, saa at han ikke kunde finde ud af Værelset, han hørte nogle Kammerater raabe paa ham, men han kunde ikke se dem eller naa hen til dem. Pludselig brast Gulvet under ham, han faldt igennem ned i Mezzaninetagen, hvorledes kunde han ikke forklare, men da der ikke dér var Ild, slap han ud, meget fortunlet.

Først Kl. 3 om Natten efter Personalets Bortgang forlod Bruun og hans Søn Biblioteket; de gik udenom Slottet og saa mange Papirstumper flyve højt op, det var en Del af Højesterets Arkiv. I sin Indberetning til Ministeriet nævner Bruun med Tak sit Personale, især Vahl, Artilleristerne, forskellige Officerer, samt nogle Civile, nemlig Historikeren Sophus M. Gjellerup, Filologen og Skolemanden S. L. Tuxen, Bogbinderen Joh. Olsen og hans Svend, stud. philol. Mozart Cohn, Lærer Jens Kamp og endelig sin egen Søn³.

Om Lørdagen blev Sagerne, der var flyttet bort under Branden,

³ I den ovenfor nævnte Skildring af Dr. Gigas nævner han, at han husker Vahls undersætsige Skikkelse staaende i Skjorteærmer udenfor Læsesalen paa Taget, hvor han var entret op for at holde Udkig med Ilden. Da Aviserne var flyttet bort fra Forbindelsesbygningen,

ført tilbage til Biblioteket af Personalet med Assistance af nogle unge Studenter, men en Del var naturligvis kommen i Uorden. Et Uheld havde Biblioteket under Branden, et Vandrør var sprunget og c. 1000 Bind fransk Retslitteratur og Medicin blev slemt medtaget af Vandet. I den følgende Tid modtog Bruun adskillige Breve fra Kollegaer i Udlandet, som udtrykte Glæde over, at Branden ikke havde angrebet Biblioteket, som i 1885 vurderedes til over 6 Millioner Kroner.

Hvor var Fru Bruun og hendes to Døttre under Branden? De gik ind til Byen, og blandt de øvrige Tusinder af Tilskuere saa de det storslaaede, rædselsfulde Skuespil, Slottets Brand.

Endnu maa omtales en lille Begivenhed. Bruun vilde have nogle unge Studenter til Hjælp efter Branden med Ordning af Bøger; i Overhofmarskallet fik de Adgangskort til at færdes overalt. Et Par Dage efter Branden gik Bruuns Søn sammen med et Par Kammerater — temmelig letsindig — ind i Slottet; de kravlede op ad en Trappe og op over nogle Mure til det øverste af Ruinen, hvorfra de havde en vidunderlig Udsigt, og det brændte endnu flere Steder nedenunder. I en Gang i en af de nederste Etager var flere Brandmænd beskæftigede, da de unge gik forbi; en af Brandmændene greb den unge Bruun i Armen og slyngede ham tilside med Raabet: „Skrub af, for Satan“, og i det samme styrtede nogle brændende Bjælker ned dér, hvor de havde staaet, og . . . Studenterne skrubbede af!

I Politiken for 18. Juli 1936 fortæller en 80-aarig Brandmand om Brandnatten 1884; der var dengang kun 98 Brandmænd i København, fordelte paa en Række smaa Stationer; de havde ikke andre Sprøjter end dem, som blev trukket af 4 Mand i hver Ende af Pumpestangen; Vognen, hvorpaa de stod, blev trukket gennem Byens Gader af Brandmændene selv. Paa mange Stationer maatte man laane Heste fra Vognmænd; Slangerne var daarlige og fulde af Huller. Paa Gothersgades Station fandtes to engelske Dampsprøjter, men under Slotsbranden viste det sig, at de ikke duede.

„huggedes alt Træværket i dette Lokale ned og kastedes ud paa Gaden for ikke at give Luerne nogen Næring, hvis det et Øjeblik fængede oppe i denne udsatte Del af Bygningen. Her var vor Udlaansinspektør, Digteren Carl Brøsbøll, ret i sit Element, skulderbred og stærk, med en Økse i Haanden, huggende løs som en af sine egne Romanfigurer, en Ib Tater eller Salomon Baadsmænd“. (Udg. Anm.)

Det var nu ikke saa underligt, at Brandvæsnet, som det den Gang var, ikke kunde faa Bugt med den vældige Brand, som saas viden om. Men tænk, hvad kunde der ikke være sket, hvis Vinden havde vendt sig og Ilden gennem de to Forbindelsesbygninger havde forplantet sig til Biblioteket og Geheimarkivet, hvorfra den let havde kunnet brede sig til den røde Bygning med alle Statens Administrationskontorer!“

Med dette forfærdede Udbrud ved Tanken om, hvad der kunde være sket, slutter Chr. Bruuns Søn sin Beretning. Ikke mindre Indtryk havde den farlige Situation gjort paa Bruun selv og hans Personale. I sin Aarsberetning fortæller han da ogsaa om en Række Foranstaltninger, som blev truffet for det Tilfælde, at en Katastrofe en anden Gang skulde true Biblioteket.

Til at bringe sjældne og vigtige Haandskrifter og Bøger i Sikkerhed blev der anskaffet 300 Sække, og rundt om i Bibliotekets Lokaler blev der anbragt 40 Lygter, hver med to Lys. Det frivillige Redningskorps, som var blevet dannet efter Slotsbranden, etablerede en særlig Deling paa 28 Mand til i paakommende Tilfælde at tage sig af Biblioteket. En Kommission af bygningskyndige med Bruun som Formand blev nedsat for at undersøge, hvad der kunde gøres for at sikre Biblioteket overfor en Brand opstaaet indenfor dets egne Mure. Kommissionen understregede stærkt Bygningens Brandfarlighed, især paa Grund af det store Tag med dets Masser af Tømmer, og tilraadte forskellige Foranstaltninger, som i de to følgende Aar blev udført. Der blev anbragt dobbelte Jerndøre i Muren, som skilte den gamle Biblioteksbygning fra den nyere Bygning i Tøjhusgade, og et Jernskod for det Vindue i Læsesalen, som vendte ud mod Mellembygningens Tag. Men især var det vigtigt, at de hidtidige Kakkellovne blev afløst af et Varmtvands-Varmeapparat med fire Ovne og med Fyrsted i et Rum i Stueetagen, helt omgivet af Mur og forsynet med Jernbjælker.

En særlig haard Kritik rettede Kommissionen mod Læsesalen og det tilstødende Arbejdsværelse, hvis hidtidige Opvarmning havde be-

tydet en stadig Brandfare. Denne Læsesal var indrettet i 1827, bygget indover den store Bibliotekssal, og da der ingen Støtte var under den, havde man maattet udføre dens Vægge af Træ, paa de to Sider med store Luftrum bagved; den øverste Del af Væggene bestod endda af oliemalet Lærred. Det var ikke mærkeligt, at man straks efter Slotsbranden forbød Benyttelsen af Læsesalen og Arbejdsværelset; en midlertidig Læsesal blev fra Februar 1885 aabnet i Studenterforeningens Festsal, som Senioratet velvilligst havde stillet til Raadighed, og først den 26. Maj kunde man atter aabne Bibliotekets egen Læsesal, efter at den var blevet brandsikret bedst muligt.

Kommissionen fremhævede i sine Udtalelser indtrængende Betydningen af at skaffe Biblioteket en ny, isoleret beliggende og brandsikret Bygning. Det samme havde Bruun lige siden 1867 gentagne Gange gjort i sine Beretninger til Ministeriet, og efter Slotsbranden anmodede man ham om at udtale sig angaaende Valget af Byggegrund til et nyt Bibliotek, idet man fra Ministeriets Side nævnte to Muligheder: enten den Grund, hvor Prinsens Palæ laa, med Ekspropriation af en Række tilstødende Ejendomme, eller Staldmestergaardsgrunden med den tilstødende Tøjhusgrund.

I sit Svar siger Bruun om det første Alternativ, at Prinsens Palæ-Grunden kun vil kunne bruges, hvis Naboejendommene i Stormgade eksproprieres og Grunden bliver formet til en selvstændig Firkant ved, at der lægges en Gade mellem Stormgade og Ny Vestergade. Men Hensynet til de paa den anden Side af de tre Gader beliggende Bygninger vil paa Grund af mulig Brandfare fra dem kræve et Bælte mellem dem og Biblioteket paa mindst 50 Alens Bredde, hvorved Byggegrunden vil blive saa formindsket, at den ikke bliver stor nok til Biblioteket.

Ogsaa for Staldmestergaardens Grund gør vigtige Hensyn sig gældende, hvad Brandfare angaar. Paa den anden Side af Tøjhusgade lige overfor en eventuel ny Biblioteksbygning ligger Hofteatret med dets store Indhold af Træ og det store Mansardtag, der rummer Masser af Tømmer. Der maatte derfor kræves et Bælte paa mindst 70 Alen mellem Teatret og Biblioteket. Mellem dette og Lange Tøjhus maatte

der være mindst 50 Alen, paa den sydlige Side henimod Christiansgade 50-70 Alen, og endelig maatte Bygningen ligge mindst 30 Alen fra Kanalens Bolværk. Tænkes disse Krav tilfredsstillet, vilde der blive Plads til en rektangulær Bygning af de fornødne Dimensioner. En Gêne vilde dog være Genboskabet til Kongens Bryghus og Gryn-møllen, idet disse Industrianlæg udvikler en Masse Røg, som ved visse Vinde vil lægge sig over og trænge ind i Biblioteket; man maatte derfor kræve, at Indfyringen ved Maskinerne blev forandret, saa at Røgen blev fortæret paa Fyrstedet. Endelig maatte man sikre sig, at de Grunde, der ligger paa den anden Side af Kanalen ved Siden af Artillerikasernen, ikke sælges til Anlæggelse af Fabrikker, Magasiner, Pakhuse o. lign.

Med disse Forbehold kunde Bruun acceptere Staldmestergaardens Grund, men det er tydeligt nok, at han ikke er begejstret for den. Allerede flere Aar i Forvejen havde han peget paa Ønskeligheden af at faa Biblioteket anbragt paa Gyldenløves Bastion, hvor nu Københavns Raadhus ligger. Men ak, saa lykkeligt gik det ikke. Der forestod endnu mange besværlige Forhandlinger, inden en ny Kommission i 1892 blev nedsat for at tilvejebringe en endelig Løsning, og her samlede man sig om to Grunde: den ene var den, som optages af den før nævnte Artillerikaserner og den tilstødende Materialgaard i Frederiksholms Kanal, den anden var den Grund i Tøjhusgaarden, som til sidst blev den foretrukne. Heller ingen af disse Grunde var Bruun begejstret for, især ikke for den førstnævnte, og han søgte at faa Kommissionen med til at foreslaa en af Kommunens Grunde ved Vestre Boulevard, men den afvistes desværre som altfor dyr.

Langt om længe vedtog Rigsdagen da i 1897 — tretten Aar efter Slotsbranden — en Lov om en ny Biblioteksbygning i Tøjhusgaarden, og 1906 kunde den endelig tages i Brug. For sin Tid var den brand-sikker, men da den moderne Luftkrig blev en Realitet, blev der ikke meget tilbage af Sikkerheden. I 1940 gav Brandvæsenets Ekspertes den følgende Bedømmelse:

„Taget bestaar af en Trækonstruktion, der intet Værn frembyder mod Brandbomber . . . Under Taget findes over hele Bygningen mu-

rede Hvælvinger, der er bygget saa stærke, at de kan modstaa Vægten af Taget ved Sammenstyrtning efter en Brand. Disse Hvælvinger vil nok være i Stand til at opfange lettere Brandbomber, medens tungere Bomber vil gaa lige igennem Hvælvingerne og derefter videre igennem hele Bygningen, idet Etageadskillelserne kun bestaar af Jernbjælker afdækket med Jernriste . . .“

Saa ringe er Sikkerheden altsaa nu i den Bygning, Bruun drømte om, men ikke naaede at se fuldført. Teknikken har siden Slotsbranden i 1884 skaffet os et fremragende Brandvæsen, der langt overgaar Dattidens primitive Slukningsmateriel, men desværre har den ogsaa skabt Ødelæggelsesmidler, som Bruun og hans samtidige ikke i deres vildeste Fantasi havde kunnet forestille sig.

S U M M A R Y

On the 3rd and 4th of October 1884 Christiansborg Castle in Copenhagen was destroyed by fire, endangering even the Royal Library housed opposite the wing in which the fire broke out. Throughout the evening and the night of the 4th of October the staff were present together with soldiers who had to help bringing the treasures away safely, if need were. Twice during the night the fire reached a building connecting castle with library; here was the newspaper repository. Fortunately the first was checked. Within an hour the twenty-two soldiers had carried away the newspapers, and the wooden shelves were cut down and thrown out of the windows. In addition eighteen large sacks containing precious manuscripts, rare printed books, and Svend Grundtvig's handwritten collection of Danish folk-ballads were removed and placed in the nearly Royal Arsenal. Later on a collection of Reformation pamphlets was carried away together with the Hjelmstjerne-Rosencrone Collection of Danish 16th and 17th century literature, and the invaluable Indian manuscripts brought together by Rask, the philologist.

In the afternoon of the 4th of October the castle was completely gutted. The mere blackened walls remained standing, and everything could now go back to the library. After that event three hundred sacks and forty lanterns were provided which should be near at hand, if fire should ever again start within or near the library. A commission was appointed to investigate the means of safeguarding the building. On the advice of the commission several appropriate measures were taken. The old stoves were replaced by a hotwater heating-apparatus with four stoves and the fireplace located in a room by itself on the ground floor, enclosed by wall and built with iron girders.

The commissioners urged the need of a new, isolated, and fireproof building, and a choice of two sites was suggested. However, Christian Bruun, the Principal Librarian, did not think them satisfactory. He had another place in mind, where the present town hall is, or a site on the Vestre Boulevard near the present town hall square. Both proposals, however, were turned down as much too costly. At a late date, in 1897, an act was passed concerning the new library, and by then a site had been found in the Royal Arsenal Yard. That was a former harbour basin where building was only possible on a foundation of heavy oak trunks. The new building was moved into in 1906 and was safe for its time. In modern aerial warfare, however, the building can resist only light incendiary bombs.